

VEČERNI LIST

NEODVISEN DNEVNIK

Leto za celo leto . K 60.— za pol leta . K 30.—
 Tretji let . K 15.— en mesec . 5.—
 Predajništvo in upravištvo: Kopitarjeva ulica št. 6.
 Telefon št. 50.

Insarati: Enostojna poltira (72 mm široka in 3 mm
 visoka ali nje prostori) enkrat po K 120.—
 Poslano: Enostojna poltira K 1.— — Izhaja vsak
 dan, izveniški dnevi in prazniki, ob 2. uri popoldne

Mažari priznavajo teritorialne zahteve obmejnih držav.

LDU Budimpešta, 1. maja. (Brezzično) Vsem delavskim strankam svetel! Mi smo danes odposlali čehoslovaški, jugoslovanski in rumunski vladi nastopno noto: Gospod predsednik! V imenu ogrske revolucionarne vlade svetov čast mi je Vam izjaviti, da pripoznavamo brez pridržka vse teritorialne narodne zahteve, ki jih stavljate. Vi utemeljujete te zahteve s tem, da hočete narediti kraj tisočletnemu hlapčevstvu, ki so ga izvajali posedajoči madžarski razredi napram Vašim konacionalcem. Vi ste namišljeno to storili v interesu in po volji teh prebivalških slojev. Prejšnja vlada ni pripoznala teh predlogov ter je nastojala na takozvanem zgodovinskem pravu, ki je pravico nadaljnje tlačenja izvajala od prejšnjega tlačenja. Mi smo izza prvoga dne našega nastopa vlade opustili ta princip, mi smo ponovno svečano izjavili, da ne stojimo na načelu teritorialne integritete in Vam zaradi tega tudi s tem neposredno izjavljamo, da pripoznavamo brez pridržka vse Vaše teritorialne nacionalne zahteve.

Temu nasproti pa zahtevamo takojšnjo ustavitev sovražnosti, nevmešavanje v naše notranje zadeve, kakor se bomo tudi mi prizadevali opustiti vsako vmešavanje v Vaše zadeve. Zahtevamo nadalje tudi svoboden tranzitni promet, sklepanje gospodarskih pogodb. Večinoma ste že vse to dosegli, kar ste želeli. Ni Vam treba več prelivati krvi, ni Vam treba žrtvovati življenja tudi enega vojaka, ni Vam treba nobenega mirnega okraja preplaviti z vojno furijo, da zamorete udeležiti vse svoje nacionalne aspiracije. Oni sloji, ki so vaše sonarodnjake tlačili na polju prosvete, so bili obenem tudi tlačitelji delavskih mas našega naroda. Mi smo se osvobodili in nikdar več nečemo priti pod jarm teh tlačiteljev. Mi smatramo naše uredbe kot lastno zadevo. Prepričani smo, da se v trenutku, ko udeležite svoje dožedanje zagotovilo, vpostavi med nami in vami zopet mirovno stanje. Prosim za Vaš odgovor. — Kun, ljudski komisar za zunanje stvari.

Prekmurje.

Danes objavljamo brezzično brzojavko, ki jo je budimpeštanska komunistična vlada vrgla v svet in v kateri sporoča, da je odposlala jugoslovanski, češki in rumunski vladi noto, s katero dovoljuje, naj te države zasedejo tiste dele nekdanje Ogrske, v katerih prebivajo njihovi soplemenjaki. Ta izjava je zelo velike važnosti tudi za nas Slovence, kajti po njej bi Prekmurje sedaj vsled svobodne volje ogrske vlade pripadalo Jugoslaviji.

Do tega sklepa so pripeljale ogrsko vlado posebne razmere, v katerih živi Ogrska. Po težkih notranjih bojih, ki so se izbojevali v Budimpešti, po revoluciji in proti revoluciji je slednjič zmagala komunistična struja. Ta vlada ne sedi na mehkih stolih, kakor se navadno imenujejo ministrski sedeži, ampak na trnju. Vsak čas je v nevarnosti, da jo vrže nov vihar. V drželi ni ne varnosti, ne reda, gospodarstvo je na tleh, bodočnost je negotova. Vrh vsega tega se je začela skupna ofenziva Čehoslovakov in Rumunov proti Ogrski, tako da se je že govorilo o možnosti, da sovražnik zasede Budimpešto. S tem bi bilo boljševiške ogrske vlade konec. Ministru za zunanje zadeve Beli Kunu ni torej preostajalo nič drugega, nego da ponudi sosedom roko v spravo.

S svojo izjavo je Bela Kun dal naši vladi pravzaprav pravico, da Prekmurje zasede, s čimer bi bilo končano trpljenje ondotnega našega ljudstva in narodnostno vprašanje na slovenski vzhodni meji rešeno. Vendar moramo imeti več pomislekov, ko bencimo ponudbo ogrske vlade. Najprej se čudno zdi, da je nota tako splošna; nikjer se ne omenjajo meje, katere naj bi nas ločile od Ogrske. Te bi se morale urediti šele po — gotovo dolgih — razgovorih z ogrsko vlado in med tem časom naj bi sovražnosti počivale. Upravičen je torej sum, da hoče Bela Kun v prvi vrsti zadržati prodirajočo rumunsko in češko armado, da se more medtem ogrski boljševizem okrepiti. Drugo vprašanje je, ali ima ogrska vlada toliko oblasti nad svojimi četami, da bi mogla nadaljne boje preprečiti. Po dosedanjih skušnjah moramo tudi o tem dvomiti. Mažarsko ponudbo je torej treba sprejeti zelo previdno.

Italija za Nemško Avstrijo.

LDU Dunaj, 30. aprila. (ČTU) Poročevalec lista »Neue Freie Presse« je imel razgovor z italijanskim politikom, ki je izjavil, da bo Italija podpirala pravice in zahteve Nemške Avstrije napram Jugoslaviji, in naglašja, da je pripisovati italijanskemu vplivu v Parizu, ako dobi Nemška Avstrija železniško progo Beljak-Maribor ter mesto Maribor, Radgono in mor-

da tudi Ptuj. V vprašanju tržaškega pristanišča bo Italija dovolila nemško-avstrijski republiki obširne gospodarske koncesije. Italija bo na mirovni konferenci v Parizu predložila statistično gradivo in se zavzela za to, da dobi Nemška Avstrija direktno železniško zvezo z Italijo, ne toliko čez Pontebo, kolikor čez Jesenice.

Reka 10 let jugoslovanska.

Bolgari se pripravljajo.

LDU Bern, 30. aprila. Jugoslovanski tiskovni urad v Parizu poroča: »Temps«, ki je znan po svojih Italiji naklonjenih člankih, predlaga nastopno po Italiji inspirirano rešitev reškega vprašanja: Reka naj ostane 10 let jugoslovanska, da si Jugoslovani medtem zgrade primerno pristanišče v Senju, Novem ali Lukovem. — Garvala piše v »Journal des Debats«, da

je treba pozorno nadzorovati Bolgarijo, kjer je medzavezniško poveljništvo zagrešilo naravnost nepojmljive neprevidnosti in lahkomišelnosti. Bolgari se brezdvomno pripravljajo, da se maščujejo o prvi priliki. Orožja imajo dovolj in se zbirajo na več krajih. Njihovi komitaši okužujejo vso Macedonijo. Bolgarijo je treba razorožiti, sicer ne bo miru niti ob Renu.

Vprašanje zastopstva Jugoslavije.

LDU Pariz, 1. maja. (Brezzično). Kakor poroča »Temps«, bo treba urediti vprašanje, kako naj se sestavi zastopstvo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, še rpreden bo podpisan preliminarni mir z Nemčijo. List opozarja, da je dosedaj samo vlada Zedinjenih držav, oficijelno pri-

znala to kraljevino. Gre za to, da se pravočasno določijo, bodo li zastopniki države SHS, ki so bili pripuščeni h konferenci, samo kot zastopniki Srbije, podpisali mirovno pogodbo v imenu kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ali samo v imenu Srbije.

Anglija in Francija soglašata z Wilsonom.

LDU Bern, 30. aprila. Jugoslovanski tiskovni urad v Parizu poroča: Kakor javljajo angleški listi, sta Lloyd George in Clemenceau izročila Orlando pred njegovim odhodom iz Pariza spomenico, kjer je razloženo stališče Francije in Anglije v vprašanju, o katerem se je Wilson tako jasno izrazil v imenu Amerike. Orlando je pripuščeno na prosto voljo, hoče-li to izjavo priobčiti ali ne. Dejstvo, da še sedaj ni objavljena, dokazuje, da Wilson ni tako

osamljen v tej borbi, kakor skušajo to dokazovati v Rimu. To potrjuje tudi poročilo angleškega dopisnega urada, ki javlja iz poluradnega vira, da se Lloyd George in Clemenceau v vprašanju Reke popolnoma strinjata z Wilsonom. Balfour je poslal Orlando noto, v kateri ga obvešča o teh dejstvih. »Chicago Tribune« pripominja k tej vesti, da se bo moral končno tudi Orlando pridružiti naziranju trojice.

Francija roko v roki z Italijani.

LDU Lyon, 1. maja. (Brezzično.) Iz Pariza poročajo: Predsednik republike je po organo italijansko-francoske organizacije »Franco-Italie« naslovil na Italijo nastopno poslanico: Italija in Francija, ki jih je vojna tako tesno združila, bosta ostali združeni tudi v miru. Nič ju ne bo moglo

razdružiti. Ohlajenje prijateljstva med njima bi pomenilo katastrofo za latinsko kulturo in za vse človeštvo. Francija, zvesta svojim obveznostim, svojim simpatijam in svojim tradicijam, bo nastopala roko v roki z Italijani.

Orlando v italijanski zbornici.

LDU Rim, 30. aprila. DKU Pri včerajšnji seji italijanske zbornice je zagovarjal Orlando svoje zastopanje na pariški konferenci. Dejal je, da je govoril 14. aprila dvakrat zelo temeljito z Wilsonom. Wilson da mu je izročil pri tej priliki memorandum ameriške vlade, ki ga pa ni mogel zadovoljiti. Wilson mu je obljubil, da položaj preišče, da Italijanom eventuelno ustreže. Položaj pa se je poslabšal, ko je izšla znana Wilsonova spomenica v pariškem časopisu. Angleška in Francija sta primorani držati se določil londonske pogodbe. Glede

Reke pa ne moreta pristati na italijanske zahteve. Nadaljeval je, da bi imela Italija razmeroma s tem, kar so dosegle druge velesile, še vedno manjše število ljudi tujih narodnosti na svojem pridobljenem ozemlju, kakor druge države, ki so nastale pred ali med vojno. Orlando govori je bil sprejet z navdušenim odobravanjem.

LDU Pariz, 30. aprila. Brezzično. Francoski listi so po večini mnenja, da dovoljuje govor, ki ga je imel Orlando v terek, upanje, da se reši jadransko vprašanje mirnim potom.

Načrt zveze narodov sprejet.

Zeneva sedež zveze narodov.

LDU Bern, 30. aprila. Jugoslovanski tiskovni urad v Parizu poroča: Plenarna seja mirovne konference se je pričela pod predsedstvom Clemenceauja in v prisotnosti Wilsona in Lloyd Georgea. Navzoče so bile vse delegacije razven italijanske. Na dnevnem redu je bilo predvsem odobrenje zapisnika, ki ga je sestavil svet četvorice, potem poročilo komisije za zvezo narodov, razprava o nekaterih člankih nanašajočih se na delavsko

zakonodajo, ki naj se sprejmejo v mirovno pogodbo, kakor tudi dodatna določba, katero je predlagal sir Robert Gordon in osnutki členov mirovne pogodbe, katere je izdal redakcijski odsek mirovne konference po navodilih sveta četvorice in ki se tičejo splošnih interesov. Nato so pretrgali poročilo komisije za odgovornost. Načrt o zvezi narodov je bil sprejet v končno veljavni obliki in Ženeva določena za sedež zveze narodov.

Boji na Koroškem.

Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 1. maja ob 9. uri dopoldne iz uradnega vira: V odseku Velikovec smo odbili v teku

30. aprila napade Nemcev od Sv. Štefana v smeri proti Ovšenicam in Orlični vasi. Istotako smo odbili posamezne patrole v vzhodnem delu tega odseka. Na ostali fronti nobenih važnejših dogodkov.

Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 2. maja ob osmih zjutraj iz uradnega vira: 1. maja dopoldne je metal nemški letalec bombe na Sinčo ves. 1. maja je samo pri Velikovecu delovala nemška artiljerija. Pri Velikovecu in Rodroščici ni bilo bojov pehote. Na Ljubelju smo odbili na dveh mestih sovražne patrole.

Zasedanje Ogrske.

LDU Praga, 29. aprila. (ČTU). Prodirajoča rumunska armada se sedaj nahaja v bližini naše črte. Severna skupina pod poveljstvom gen. Olteanu koraka proti železniškemu križišču Satoralja-Ujhely. Posest tega strateškega in gospodarskega križišča je velike važnosti. Druga rumunska skupina pod generalom Mótora je zasedla nevtrahaj pas, ki ga je tik pred državnim prevratom v Budimpešti bila določila ententa med rumunsko demarkacijsko črto in madžarskimi postojankami. Francoske čete prodirajo vzhodno od Tise, na zapadu korakajo SHS divizije. Na naši črti se je razvil kratek boj. Sovražne čete so zapustile Kalando, pač pa so se madžarske sile v Balassa-Gyarmatu ojačile za eno stotnijo. Pri Ersek-Ujvaru je madžarski letalec metal letake, ki pozivljajo vojake, naj se uprejo. Med sovražnimi četami se opaža velika nezadovoljnost in desorganizacija. Med našimi in med sovražnimi postojankami se razdalja vedno večja, ker Madžari izpraznjujejo svoje varnostne naprave.

LDU Praga, 30. aprila. (ČTU). Prodirajoče rumunske čete so dospete do naših postojank. General Henneque, poveljnik čehoslovaških čet, je včeraj posetil Čsnp in se je posvetoval z rumunskim poveljnikom o položaju. Čehoslovaške straže so v stiku z rumunskimi vojaki pri Munkaču. Madžari so pri železniški postaji Nagy-Surany pokvarili progo, kar je povzročilo, da je iz Komarna prihajajoči tovorni vlak skočil iz tira. Pri postaji Palcs (7 km južno Ersek-Ujvarja) so razstrelili del železniške proge. Tudi telefonska proga je poškodovana. Na mostu čez Ipolo pri Szobu je madžarska rdeča garda vrgla našim stražam zavoj komunističnih časopisov, ki so jih naši vojaki ob prisotnosti Madjarov demonstrativno sežgali. Ozemlje, ki so ga zasedli Madžari, stražijo naše čete in štiti tivo prebivalstvo pred nasiljem. Povsod vzpostavljamo red in mir.

LDU Dunaj, 30. aprila. (ČTU). Rumunsko vojno poročilo z dne 29. t. m.: Vzhodna fronta: Osmi dan premirja (zadnji dan). — Zapadna fronta: S pomočjo naše artiljerije smo danes nadaljevali pripravljana dela za prevoz naših čet čez Tiso. Madžari so se skušali upirati. Pomagajo nam Čehi, ki prodirajo iz Košic proti jugu.

LDU Pariz, 1. maja. (Brezzično.) Iz Bazla javljajo: OKU brzojavlja iz Budimpešte: Rumunske čete so se približale doljnemu teku rek Körösa in Hortobagya vzhodno mesta Karczaga. Z ozirom na znatno številno premoč za sovražnika so se morale naše čete umakniti. Vzhodno Tokaja so se madžarske čete, ki so držale mostišče pri Bakamazu, umaknile pred

ovražno premočjo na zapadni breg Tise. Čehi so napadli z neznatnimi silami vzhodno Ssapa, pri mostu čez Latorczo in v bernadski dolini južno Hidas-Nemetyja.

Dr. Korošec v Dalmaciji.

LDU Split, 1. maja. DDU Minister dr. Korošec je davi odpotoval z ameriškim korvetom podpornikom v Dubrovnik. Pri odhodu so ga pozdravili predsednik vlade dr. Krstelj, polkovnik Kostič, dr. Ivič in somišljeniki njegove stranke.

Naše državno posojilo.

LDU Belgrad, 30. aprila. (DDU) Finančno ministrstvo objavlja: V številki z dne 24. aprila piše »Obzor«, da finančni minister zahteva notranje posojilo 200 milijonov kron in vprašuje, ali ima pravico zahtevati posojilo brez odobritve parlamenta. Za prvih 300 milijonov je dobil dovoljenje od srbske skupščine, za to posojilo pa od nikogar, veli »Obzor«. To pa ni res. Po zakonu o izrednem kreditu 130 milijonov dinarjev je finančni minister izrecno pooblaščen, da more po odobritvi ministrskega sveta v svrhu kritja izdatkov, v kolikor redni dohodki ne bodo zadostovali, najeti posojilo s kratkim rokom bodisi z nakaznicami ali menicami, bodisi z boni glavne državne blagajnice, izdanimi v ta namen. Morebiti te vesti »Obzore« ne bi dementirali, ako ne bi bila objavljena v času podpisovanja državnih bonov in bi mogla, označujoč posojilo kot brezpraven akt finančnega ministra, motiti uspeh podpisovanja.

Mirovna pogodba z Nemčijo.

LDU Pariz, 1. maja. (Brezžično.) Temp. poroča, da se ni določen dan, kdaj bo nemškimi pooblaščenec izročena mirovna pogodba. Najbrž pogodba pred ponedeljkom ne bo izročena. Pooblastila nemških delegatov pregleduje komisija, ki ji načeljuje Jules Cambon. Redakcija besedila mirovne pogodbe je skoro že dovršena in tisk mirovne pogodbe v končno veljavni obliki je že pričel v francoskem in angleškem jeziku. Mirovna pogodba se tiska v obliki četverke in bo imela približno 350 strani.

LDU Lyon, 1. maja. (Brezžično.) Svet trojice je v svoji torkovi seji odobril člane mirovne pogodbe, ki določajo, da se mora Nemčija odpovedati vsem pravicam, ki jih je imela do Luksemburške. Znano je, da se je Nemčija v vojski leta 1870—1871 polastila luksemburških železnic ter jih potem uporabljala v zmislu pogodbe, sklenjene 11. julija 1872. Ta pogodba je torej z določili nove mirovne pogodbe razveljavljena.

Prvi maj na Češkem.

LDU Praga, 1. maja. (ČTU). Minister za narodno brambo, Klofač, je na prebivalstvo izdal proglas, kjer slavi prvi maj kot prvi praznik dela v novi, svobodni državi. Doslej je češki narod praznoval ta praznik pod habsburškim jarmom. Narod

je strl okove in praznuje ta dan pod svobodnim solncem. Praznik dela je praznik češko-slovaškega junaštva. Cilj še ni dosežen. Potrpeti je treba še malo časa. Proglas končuje z besedami: »Posnemajte svoje brate-legionarje, ki še niso odložili orožja in s sodelovanjem naših velikih zavaznikov dograjajo novo stavbo svobodne čehoslovaške republike! Zaupajte v svoje junaštvo, ki ste ga dokazali tekom vojne!«

Minister Klofač je tudi na legionarje naslovil proglas, kjer pravi med drugim: »Pozdravljam Vas, bratje, na dan prvega majnika, ki ga praznujemo v svobodni domovini! S svojim junaštvom ste dokazali, kaj premore čehoslovaško junaštvo. Osvoobodili ste svoj narod, in zato vam bo le-ta hvaležen. Še se niso povrnilo vsi, ki so pomagali graditi stavbo nove domovine. Bratje iz Sibirijske se povrnejo kmalu, in potem nam je gotova večna svoboda, o tem sem preverjen!«

LDU Praga, 1. maja. (ČTU). Minister za narodno brambo Klofač je izdal na čehoslovaške čete sledeče povelje: Prvi majnik je praznik demokracije. Ta dan se praznuje s predavanji, vsled česar odrejam, da ima ena petina vojaštva dopoldne prost, da se more udeležiti predavanj. Popoldne bodi, v kolikor to dopušča služba, prost, da se more vojaštvo udeležiti siavnosti prvega majnika.

Italijanska križarka na Reki.

LDU Pariz, 30. aprila. (ČTU) Pariška izdaja lista »Daily Mail« poroča iz baje dobrega vira, da je Italija poslala oklopno križarko »San Giorgio« v Reko.

Zveza med Francijo, Anglijo in Ameriko.

LDU Washington, 30. aprila. (ČTU) Iz Bamberga poročajo: Obroč okoli Monakovega se vedno bolj zožuje. Ravno kar je dospelo poročilo, da je Dachau v rokah vladnih čet, pri čemer je bilo ujetih mnogo rdečih gardistov. Po zadnjih poročilih je komunistična armada v popolnem razsulu. Generala Bothmer in Marwitz sta bila aretirana kot talca. Kolodvor so proglasili za nevtralen.

Kiaučan Japonski.

LDU Pariz, 30. aprila. Svet trojice je sklenil, da se mora prisoditi v mirovni pogodbi Kiaučau Japonski. Japonska bi vrnila Kiaučau Kitajski pod posebnimi pogoji.

Sodišče za Viljema.

LDU Pariz, 1. maja. (Brezžično). Iz Washingtona poročajo: V vladnih krogih se govori, da bo določen za ameriškega člana mednarodnega sodišča, čigar naloga bo soditi Viljema II., mr. William Howard Taft, ali pa mr. Char. Evans Hughes. Tudi senator Elihu Root prihaja v poštev za to mesto. Kot angleškega člana tega sodnega dvora smatrajo splošno lorda Readinga, sedanjega angleškega poslanika v Was-

hingtonu. Pravijo, da bo poslovalo to sodišče v Ženevi in bo sestajalo iz pet sodnikov, od katerih bodo določile enega Zedinjene države, po enega Angleška, Francija, Italija in Japonska.

Zrijnsko-frankopanska slovesnost v Belgradu.

LDU Belgrad, 30. aprila. DDU Danes so bili v saborni cerkvi svečani obredi za Zrijnskim in Frankopanom. Prisotno je bilo njegovo kraljevisvo prestolonaslednik Aleksander, vse najvišje državno predstavništvo in ogromno število prebivalstva vseh slojev. Občina je prispevala 30.000 K za spomenik in imenovala eno izmed najlepših ulic po njej imenih.

Peklenski stroji.

LDU Washington, 30. aprila. (Dun. KU) Reuterjev urad poroča, da so našle poštne oblasti 17 peklenskih strojev, ki so bili naslovljeni na visoke uradnike, med njimi člane kabipeta.

V 4% državnem posojilu je denar najbolj varno naložen!

Iz pokrajine.

k Osebna vest. G. dr. K. Hinterlechnerja, rudarstvenega svetnika in bivšega šefgeologa nekdanjega c. kr. geološkega državnega zavoda na Dunaju, je izvolila češka akademija znanosti za svojega pravega člana. Kakor čujemo, hočejo poklicati Čehi g. svetnika v direktorij bodočega svojega geološkega državnega zavoda v Prago z izrecnim nalogom, da organizira tam ta zavod.

k Vsa društva in korporacije na Koroškem in bližnjem Štajerskem opozarjamo na veliko narodno slavnost, ki se vrši dne 18. maja 1919 v Guštanju na Koroškem. Prosi se, da se vzame ta dan v obzir za eventualne druge prireditve.

k Tovarišem visokošolcem! Veselični odsek S. Z. S. A., podružnica Maribor, priredi pod pokroviteljstvom gospe general Maistrove v zvezi z damskim odborom 10. in 11. maja v korist Akad. domu in Jugoslov. akad. menzi v Zagrebu cvetlična dneva, združena s promenadnim koncertom, gled. predstavo, veliko veselico in plesom. Pozivljamo tem potom vse visokošolce, osobito one iz marib. okraja, da pri teh prireditvah dejansko sodelujejo. Za brezplačno prenočišče je preskrbljeno. Vsi ti tovariši naj pridejo do petka, 9. majnika v Maribor in se zglase v kavarni Central Gosposka ulica, kjer je stalno visokošolsko omizje. Eventuelna pojasnila daje tajnik

vesel. odbora pravnik Stanko Moškon, Maribor, Augasse 19. Odbor.

k Zavarovanje delavcev zoper nezgode. Začasna delavska zavarovalnica zoper nezgode v Ljubljani pozivlja tem potom še enkrat vse podjetnike, ki imajo v področju deželne vlade za Slovenijo zavarovanju zoper nezgode zavezane obrate, da vplačajo takoj zavarovalnino za drugo polletje 1918, odnosno tudi še od prejšnjega časa zaostale zavarovalnine na čekovni račun 10.306. Opozarja se na to, da se imajo zaostale zavarovalnine vplačati z zakonito določenimi 4 odstotnimi zamudnimi obrestmi. Položnice za vplačevanje se dobe pri zavodu.

k Pokojninsko zavarovanje nameščencev. Začasen občni pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani pozivlja še enkrat tem potom vse službodajalce, ki imajo v področju deželne vlade za Slovenijo pokojninskemu zavarovanju zavezane nameščence, da vplačajo takoj vse zaostale premije na čekovni račun št. 10.307. Posebno pa zavod opozarja na to, da ne pripozna po 31. marcu 1919 deželnemu uradu v Gradcu, oziroma v Trstu vplačanih premij kakor na njegov račun vplačanih in bode zahteval izrecno vplačilo na lasten račun. Poleg tega opozarjamo, da se imajo zaostale premije vplačati z zakonito določenimi 4 odstotnimi zamudnimi obrestmi. Položnice za vplačevanje se dobe pri zavodu.

k Jugoslovanska gasilska zveza Ljubljana, ima dne 1. junija 1919 v Ljubljani svoj ustanovni občni zbor. Slovenska gasilska društva na Koroškem se vabijo, da do konca maja prijavijo pristop k Jugoslovanski zvezi pripravljalnemu odboru v Ljubljani, da dobijo stik s pripravljalnim odborom. Tudi štajerska gasilska društva, če niso že združena v gasilski župi brežiški, moziški, ptujski, ormoški ali žaljski, so naprošena, da prijavijo pristop k Jugoslovanski gasilski zvezi Ljubljana do konca maja. Doslej je organiziranih in za občni zbor Jugoslovanske gasilske zveze pripravljenih 15 gasilskih žup, ljubljanska gasilska zveza se snuje. — Pripravljalni odbor.

k Redni občni zbor Slovenskega trgovskega društva v Celju se vrši v nedeljo, dne 4. t. m. ob 10. uri dopoldne v mali vorani Narodnega doma v Celju z običajnim dnevnim redom. Isti dan ob 9. uri se vrši posvetovanje za ustanovitev Zveze trgovskih zadrug s sedežem v Celju.

k Otvoritev javne telefonske govorilnice pri poštne uradu Zidan most. Pri poštne uradu Zidan most se je otvorila dne 14. aprila 1919 javna telefonska govorilnica za krajevni in medkrajevni telefonski promet.

k Dviganje vlog na Hrvaškem. Slovensko občinstvo se opozarja, da je izdal ban za Hrvaško in Slavonijo dne 18. aprila t. l. naredbo, da se podaljšuje veljavnost njegove naredbe z dne 29. marca t. l., ki se tiče dviganja vlog pri denarnih zavodih, do 21. maja 1919. Ta naredba odreja, da denarni zavodi niso dolžni izplačati posameznikom na vložne knjižice, na tekoči račun in blagajniška nakazila več kot pet tisoč [5000] kron. Ta omejitev ne velja za one

zneske, ki se dvignejo na obenjeni način in istočasno uporabijo za podpis 4 odstotnih državnih bonov pri denarnih zavodih, pri katerih se nahajajo te vloge ali tekoči računi.

k Izseljevanje iz Belgrada. Po osvoboditvi Srbije se je naselilo v Belgradu mnogo ljudi, ki jim ni ravno potrebno, da bivajo v prestolici. Vsled pomanjkanja stanovanj je belgrajska mestna uprava odredila, da se v Belgradu nihče ne more naseliti brez dovoljenja uprave. Vsi oni, ki so se naselili po avgustu 1915, morajo prositi za to dovoljenje. Kdor tega dovoljenja ne dobi, mora v roku 10 dni zapustiti Belgrad. To seveda ne velja za osebe, ki se službeno naseljujejo v Belgradu. Vsi tuji podaniki neprijateljskih držav morajo zapustiti Belgrad v desetih dneh, ako ne dobe posebno dovoljenje za bivanje v Belgradu.

k Rekvirirani samostani. V Šibeniku so Italijani rekvirirali vse samostane, v katerih nameravajo nastaniti vojaštvo, ki pride iz Italije.

k Francoske uniforme. Belgrajski listi poročajo, da bo v kratkem došlo 140.000 vojaških oblek iz Francoske za naše kraljestvo.

k Iz Semiča nam piše prijatelj našega lista. Kakor se nam vse vidi, letos ne bomo imeli pomladi. Nebo je večidel oblačno, zrak mrzel. Cel april je bil deževen. Tudi snega smo dobili semtertja za nameček. Še zadnje dni je padel sneg po bližnjih hribih. Da tako vreme ni ugodno za sadje, je jasno ko beli dan. Češenj ne bo nič, orehov, hrušek in češpelj tudi ne bo kaj prida, edino jabolka utegnejo še obroditi. Seveda trti je tako vreme tudi več v škodo kakor v prid. Istotako je žalostno, kar se polja tiče. Ljudje ne morejo ničesar spraviti v zemljo. Vse poljsko delo je zaostalo. Kako je bilo druga leta osorej vse polje obdelano! Ali letos kar ne moremo na njivo, ko je dan na dan dež. Včasih se zjasni in človek že upa, da bomo imeli vendar enkrat nekaj lepih pomladanskih dni kakor druga leta. A čez nekaj ur visijo nad nami črne megle polne dežja. Viharji so tudi napravili precej škode na slamnatih in drugih strehah in mnogo sadnega drevja so izruvali s koreninami vred. Posebj st trpele hruške, jabolane in orehi.

k Naučna uprava bivše Avstrije. Likvidacijske cerkvene ali naučne zadeve naj se naslovijo, ker pošta ne funkcijonira, na naslov: Prof. dr. J. Arnejc pri poverjeništvu za uk in bogočastje, Ljubljana. Poverjeništvu bo te stvari po kurirju pošiljalo te dni na Dunaj. Dr. J. Arnejc. — Opomba: Vojaške zadeve spadajo v bivše domobransko ministristvo in se naj naslovijo na kapetana Mat. Arnejca potom intendantance v Ljubljani.

k Staro vojno in domobransko ministristvo imata še dosti pogodb na dobavo sukna, kuhinjskih vozov in drugih stvari; tudi v zalogah imata še sukna itd. za vojaštvo. Ali bi ne bilo pametno, da bi naša vlada gledala, da dobi stvari, ki so v zalogah in stopi sukcesorično v pogodbe, mesto da se te enostavno odpovedo, kar pomeni škodo likvidacije, ker se je svoje-

časno od vojaštva tovarnarjem dal v to svrhu iz central skupno avstro-ogrski materijal?

4% državno posojilo

se vrne v

6 mesech!

Iz Ljubljane.

1 Vojvoda Mišić v Ljubljani. Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 2. maja. Potem, ko se je bil kot zastopnik regenta prestolonaslednika Aleksandra udeležil zagrebških slovesnosti povodom pokopa narodnih mučenikov Zrinjskega in Frankopana, je vrhovni poveljnik armad kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, vojvoda Mišić, včeraj ob 1 četrt na eno popoldne v družbi ministra dr. Kramerja s posebnim vlakom prispel v Ljubljano, da si ogleda prestolico Slovenije, vidi našo zemljo in se seznanji z našimi razmerami. Na južnem kolodvoru so ga sprejeli v imenu deželne vlade predsednik dr. Brejc in podpredsednik dr. Žerjav, v imenu vojaške oblasti pa general Smiljanič s svojim generalštabnim šefom podpolkovnikom Nedičem. Ker javnost o prihodu jugoslovanskega generala ma ni vedela, ni bilo večjega sprejema. Popoldne se je vojvoda Mišić v družbi zgoraj imenovanih predstavnikov odpeljal na Bled, da prvič v svojem življenju vidi blišer Slovenije. Čarovitost naše zemlje, stasitost in zdrava krepost našega naroda so vojvoda zadivile. Občudoval je delavnost naših ljudi in se nad vse pohvalno izražal o njihovi discipliniranosti in redoljubnosti. Vtiski, ki jih je generalisim Mišić dobil ob svojem prvem bivanju med Slovenci, so bili kar najugodnejši. Danes opoldne se je vojvoda Mišić vrnil v Zagreb.

1 Socijalno demokratično slavje prvega maja. Socijalno-demokratsko slavje prvega maja se je izvršilo v lepem redu. Pred »Slonom« so se zbrale vse različne delavske skupine z vozovi in zastavami vršil se je shod, na katerem sta govorila sodruga Petejan in Štebi. Starosta socijalnih demokratov je shodu predsedoval in prebral majsko resolucijo. Po shodu se je izvršil svečan obhod po mestu. Sprevod je bil tako velik, kakršnega naša socijalna demokracija še ni doživela. Prvi se je vozil okrašen avtomobil, za njim kolesarji z zelenjem in rdečimi trakovi okrašenimi kolesi. Na dveh vozeh so se vozili invalidi, mnogo jih je hodilo tudi peš. Sledile so zastave in korporacije, krojači, železničarji, tobačni delavci, delavci raznih drugih obratov. Na tablicah, ki so jih nosili, je bilo videti napise: »Doli s pariško konferenco!« — »Revolucije so stroji zgodovine!« — »Svoboda!« — »Ven z volitvami!« itd. Na ulicah so se čuli klici: »Živijo

«cjenin!». »Živela republika!« — Ko je spreved obšel mesto, se je razšel. Vse slavje se je izvršilo dostojno in mirno.

I Krščansko-socialno delavstvo in prvi maj. Krščansko-socialno delavstvo je praznovalo prvi maj na Rožniku. Ob obili udeležbi delavstva, tako daj je bila cerkva mnogo premajhna, se je vršila sv. maša, ki jo je daroval g. Komljanec, ki je v svojem nagovoru na delavstvo orisal pomen tega praznika. Pri maši je pel zbor tobačnega delavstva. Po sv. maši se je delavstvo mirno razšlo na svoje domove.

I Praznovanje prvega maja Zveze jugoslovanskih železničarjev in Narodne socialne zveze. Zveza jugoslovanskih železničarjev in Narodna socialna zveza sta imeli svoj shod pred Mestnim domom. Na shodu je govorilo več zastopnikov strokovnih organizacij. Naglašali so pomen delavstva za našo državo in posebno poudarjali, da se mora naše delavstvo držati svoje narodnosti, ker smo še premajhen narod, da bi mogli tekmovali v internacionali. Shod sam na sebi ni bil posebno dobro obiskan, pač pa se je potem pri obhodu, na čelu katerega je šla godba Zveze jugoslov. železničarjev, pridružilo mnogo ljudstva. Obhod je šel do Narodnega doma, kjer so se zborovalci mirno razšli, potem ko so zapeli narodno himno. Zvečer je bil družabni sestanek v Narodnem domu.

I »Društvo tehnikov v Ljubljani« vabi vse svoje člane na važen društveni sestanek, ki se vrši v nedeljo, dne 4. maja t. l. ob 9. uri dopoldne v fizikalni učilnici višje obrtne šole v Ljubljani (glavni vhod, nadstropje, desno, soba št. 34.)

I Podporno in pravovarstveno društvo državnih uslužbencev za Kranjsko v Ljubljani ima v nedeljo, dne 4. majnika t. l. ob 3. uri popoldne v Mestnem domu v Ljubljani svoj občni zbor, na kar se tovariši še nekrat opozarjajo.

I Čevljarška zadruga za ljubljansko okolico vabi svoje člane na svoj redni občni zbor, kateri se vrši v nedeljo 11. majnika ob 10. uri dopoldne v gostilni pri Jesihu zraver cerkve v Spodnji Šiški. Odbor.

I Sleparije z dragocenostmi. Pred par dnevi smo brali v časopisih, da je policija prišla sleparja, ki je ljudem po gostilnah prodajal pozlačene verižice za zlate. Te vrste sleparji v zadnjih časih v Ljubljani žalibog niso redki. Po ljubljanskih gostilnah, beznicah in kavarnah se klati vse polno brezposelnih, delomrznih elementov, sumljivih eksistenc še izza vojske, ki konujajo in vsiljujejo občinstvu v nakup raznega nakita, briljantov, zlatnine in srebrnine. Ti predmeti so, v kolikor ne izvirajo iz tatvin in vlomov, večinoma ponarejeni in brez vrednosti. Da bi še lažje goljufali lahkoverno občinstvo, so začeli sedaj ti sleparji ponarejati celo puncijška znamenja. Ponarejajo jih tako dobro, da premetijo vsakega lajka in da more le izurjeno oko strokovnjaka zapaziti, da je puncijško znamenje ponarejeno. Škoda, ki jo vsled teh sleparij trpi občinstvo, je ogromna. Skrajni čas je že, da se zganejo v to poklicani javni faktorji, v prvi vrsti naša slavna policija, in preprečijo v interesu občinstva to zakotno sleparsko barantanje. Ta akcija bo pa imela le tedaj

uspeh, če jo bo podpiralo tudi občinstvo, in sicer s tem, da vsakega takega sleparja, ki zakotno baranta z zlatnino, nemudoma ovadi najbližjemu policijskemu stražniku ali pa naravnost policijskemu ravnateljstvu, ki bo te vrste ptice spravilo na varno.

I Iz zbirališča verižnikov in navtičalcev cen. Te golazni je vedno več. V kavarnah se zbirajo in sklepajo svoje umazane kupčije. Vsevprek jih je: mladi fantalini in si volasci, Zaslužijo denarja, da sami ne znajo, koliko. Žive razkošno. Kvartajo, da je človeka strah in groza. Za tisočake jim ni nič. Sicer je hazardiranje po postavi prepovedano, toda verižnik se za to ne zmeni, za njega ni postave in oko pravice ga ne vidi, ali ker ga noče videti, ali ker se ne upa dregniti v sršenovo gnezdo teh krvocesov. Nihče jih ne nadzoruje; kmeta, trgovec, obrtnika, sestradanega delavca in zasebnega uradnika pritiska davčni vijak, toda verižnika prezira celo ta. In kako žive ti ljudje! Te dni je v neki prav dobro znani ljubljanski kavarni neki verižnik trgjal tisočake in kričal: »Kaj meni za nekaj tisočakov!« Drugi je metal tisočake po tleh in jih polival s šampanjcem. Zakaj policija ne uvede pogonov in ne dožene, kdo da so verižniki, ne vemo.

Repertoir narodnega gledališča.

Opera.

2. maja, petek: Zaprtó.
3. maja, sobota: »Bajaci« in »Evelina« za C 2,49.
4. maja, nedelja: »Boheme«. Izven abon.

Drama.

2. maja, petek: »Revolucijska svatba«. A 38.
3. maja, sobota: »Moj Bebi«. A 51.
4. maja, nedelja, popoldne: »Krojaček junaček«. Izven abon.
4. maja, nedelja, zvečer: »Moč teme«. B 50.

Opomba: Od 1. maja nadalje se začno predstave točno ob 8. uri zvečer in ne ob pol 8. uri. Cenjeni obiskovalci obeh gledališč naj blagovolijo vzeti to na znanje.

Iz gledališke pisarne.

Cenjeni gospodje abonenti naj blagovolijo vzeti na znanje, da se v soboto, dne 3. maja vrši predstava Moj bebi za abonmâ A 51, ne pa za abonmâ C 51, kakor je bilo napačno navedeno.

Iz vipavske doline.

Iz Vipavske doline smo prejeli sledeče poročilo: Italijani se obnašajo čedalje bolj predrzno. Prepovedali so v najnovejšem času celo slovensko petje. Rihenberške fante, ki so na cesti peli slovenske pesmi, je major ustavil in jim kratkoma prepovedal peti slovenske pesmi; pač pa lahko pojejo italijanske, seveda tega nihče ne stori.

V cerkvi in na trgu so dali trikrat oklicati, da morajo bivši avstrijski vojaki pozdravljati italijanske častnike. Toda vsi najdejo le gluha ušesa in trda srca. Naše

ukazi, žuganje, prošnje in prikupovanje ljudstva vstraja trdno, neomajno in zvesto svojemumu narodu.

Napise stavijo povsod le italijanske in so celo na ljudski šoli v Dornbergu odstranili slovenski napis ter ga nadomestili z italijanskim »Scuola elementare«. Po nekaterih krajih pa so italijanščino že celo vpeljali kot učni predmet v ljudski učilnici, šolskim otrokom dajejo testi, kolikor nočejo. Vojaški poveljnik sam nadzira šole.

Avstrijski denar so nam ves zamenjali, pri čemer smo izgubili 60 odstotkov. Sicer je za nas v gospodarskem oziru zelo slabo. Vino prihaja iz Italije po 2 liri liter in s tem naši vinorejci ne morejo konkurirati.

Naše uradništvo neprenehoma odstavlja in nadomestuje s svojim, ki ne razume nobene druge besede kot italijansko. Posebno se to dogaja pri železnici.

Splošno smo popolnoma končani, uničeni, če nas vi tam zapustite, če nas vi pozabite. Potem izgine in zamrje slovensko pesem in govorica v Vipavski dolini, ker Italijani so v narodnem oziru hujši od Nemcev. To vemo, to čutimo mi, ki moramo biti tu pod njih nadzorstvom že pol leta. V trdnem upanju, da nas ne zapustite, da nas rešite kmalu iz tega suženjstva, vam pošiljamo bratske pozdrave in vam ključemo: Zanesite se na nas! Mi hočemo vstrajati, če tudi v verigah, če tudi v smrdljivih tržaških zaporih; ostati hočemo zvesti svojemumu narodu in naši mladi Jugoslaviji.

Po svetu.

s Krščanski Polikrat. Pred 13. stoletjem je imelo mesto Metz za škofa enega največjih mož tedanje dobe, za svetnika, proglašenega Arnulfa, pradedu Pipina Heristalskega. Ko je bil postal vdovec, se je oblekel v mašniško obleko, ne da bi se bil prej pošteno spokoril. Stroga pokora, kateri se je podvrgel, ni mogla raztresti njegove misli. Nekega dne je stopal čez neki most in videl, kako je voda pod njim nepregledna. Zato je snel prstan z roke in ga je zagnal v vodo, rekoč: »Ko dobim prstan nazaj, tedaj bom oproščen vezi storjenih grehov.« Več let pozneje, ko je zasedel škofijski prestol, mu je prinesel ribič neko ribo, v kateri so dobili njegov prstan. Pokora je bila dokončana, grehi so bili odpuščeni. — Zanimivo je, da najdemo Polikratovo bajko tu na krščanska tla presejano, kjer je znamenje božje milosti in usmiljenosti in ne rek sodbe nad tirani na Samosu, ko za časa Polikrata.

s Razžaljivo. »Jaz ne razumem, mama, kaj ti je storil moj mož, da ga ne moreš trpeti! Saj je vendar tako ljubeznjiv proti tebi, kot le more biti kdo ljubeznjiv. Ali ni včeraj, ko si bila na obisku, igral one skladbe, ki ti vğajajo najbolj?« — »Da, toda ko sem prišla, je zaigral žalostinko, pri mojem odhodu pa veselo overturo.« —

s Lasje in svetloba. V zadnjem času so ugotovili, da ravnatao kakor rastline tudi lasje in brada hitreje rastejo in postanejo močnejši, ako vpliva nanje luč, zlasti solnčna. Stvar je že davno znana in čudimo se le, da je človeštvo še tako malo mislilo

o tem. Slepi smo včasih ob najbolj zanimivih pojavih življenja. Lase lahko imenujemo rastlino, kajti las ima korenino, globoko zasajeno v našo kožo, iz katere zajema moč; las ima majhen kanalček, po katerem se pretakajo močni sokovi kakor po rastlinah na naših poljih in po gozdih ter prehajajo v najskrajni kotiček lasne rastlinice. Da pa dajeta luč in zrak lasem življenje, vidimo povsod, ako le z odprtimi očmi gledamo okoli sebe. Včasih občudujemo »divjaka«, ki ima tako ogromno lasno grivo, da lahko skrivajo v njej orožje in najrazličnejšo opravo, mi pa dušimo svoje lase pod težkimi klobuki in čeladami. V prvi vrsti smo zato postali plešasti, ker zapiramo svojo kožo na glavi le preveč svetlobi in zraku; koža je pa vendar podlaga lasni rasti. Narava nam daje zaklade, ki jih pa ne uporabljamo, ker smo preveč nevedni. Zrak in svetloba, zlasti solčna svetloba, dajeta lasem moč in jih napolnita z novim življenjem, z ono fino elektriciteto, ki nam jo dovaja solčni žarek. Zrak in svetloba odzvameta razdiralcem las, onim majhnim životinjam, ki uničujejo lasne korenine, to-rišče hrane in onemogočita na ta način izpadanje las. To moramo pomisliti, če hočemo izpadanje preprečiti. Ravnotako pa tudi to, da se smemo iz sobe in teme ven le polagoma navaditi na luč. Začetkoma se moramo zadovoljiti s četrturno do polurno solnčno kopeljo v vetrovnem zraku in s slannikom na glavi in le polagoma smemo preiti do daljših izprehodov, a tudi takrat če le mogoče v zelo vetrovnem zraku. Zgodovina nam pravi, da so imeli taki narodi, ki so se prosto gibali v solncu brez vsakega pokrivala, brezprimerno bujnejšo in močnejšo rast las kakor pa ljudje s pokrivali. Tudi črepinja je vsa drugačna, vse bolj trda in trdna. Sicer se pa o tem tudi danes lahko prepričamo.

s Chamisso in hripa. Tudi v knjigah in sploh prejšnjih časov, so že večkrat omenjali hripo, ki je zadnji čas trpinčila vse človeštvo. Tudi Chamisso, pesnik in naravoslovec je trpel večkrat vsled neke vrste prehlaje ali hripi podobne bolezni. L. 1831. je po koleri v Berlinu nastala neka bolezen, ki so jo imenovali hripo. Tudi Chamisso je bil tedaj bolan. Odstavek iz nekega tedanjega Chamissovega pisma se glasi: »Odkar sva se zadnjič videla, me je zopet trpinčila hripa, vzela mi vso moč in me spravila skoraj v blaznost; še danes sem ves šibak.« Chamisso je bil tedaj za kustos v berlinskem botaničnem muzeju.

s Čudna ljubezenska pisma. Neka dama iz ameriške države Teksas, mis Annie Oakley, je prav izvrstno streljala in si je priborila v streljanju s puško svetovno mojstrstvo. Nekega dne je dobila prav čudno ženitno ponudbo. Ko je bila na strelišču, je prišel gospod, popolnoma ji tuj. Vzel je puško in vstrelil stokrat na tarčo, pa tako, da so iz njegovih strelav nastale tele besede: »Ali me hočete poročiti?« Četudi je bila gospica Annie precej presenečena vsled izvrstnega streljanja in čudne ponudbe, se vendar ni dala ugnati v rog, vzela je puško in nastreljala to-le: »Hvala lepa!« Pa je šel.

Tudi neka druga dama — v Londonu — ima več ljubavnih pisem, ki so vsa spi-

sana s puško. Bila je enkrat nastavljena kot prodajalka pušk v nekem javnem strelišču. Njen sedanji mož se je vadal pri njej v streljanju in jo na isti način vprašal, če ga hoče poročiti, kakor gospod gospico Annie. Ta ga pa ni odklonila. Nastreljana pisma pa je zaročenka shranila in jih ima še sedaj.

Se bolj pogosta so pa pisma z zarometi itd. Neki ogrski plemič je pisal svoji nevesti v Sibinju ljubavno pismo, sestojede iz več barvnih plamtečih krogel. Stalo je 20.000 kron. Neko podobno pismo so sežgali na posestvu bogatega živinorejca v Teksasu. Dolgo je bilo 60 metrov, sestajalo pa je iz 63 besed in več kot 500 črk, gorelo je skoro pol ure.

Zaljubljen mladenič v Suseksu na Angleskem je bil preboječ, da bi svoji izvoljenki odkril ljubezen. Sedeč poleg nje v vrtu je posejal krešo in s tem vprašal, če ga mara, ona pa je vzela redkvico in sestavila iz nje besedico: da. Pri ženitovanjskem obedu so prinesli na mizo tudi ženitno ponudbo in odgovor ter so v splošni veselosti oboje pojedli.

s Nova moda, ki jo skušajo uvesti v Parizu je na vsak način ekonomska. Ta moda sestoji v tem, da hodijo brez rokavic. Treba je, iti golorokl K uspehu te mode mnogo pomaga, ker Lloyd George in sam angleški kralj ne nosijo rokavic. No, pri nas ta novost vobče ne bo ravno novost.

s Belgijski slikar Franc de Beul je umrl te dni v Bruxellesu od bolezni, ki jo je dobil na Angleskem.

s V »salonu humoristov« v Parizu so otvorilo izložbo. Otvorjena je bila do dne 25. aprila.

s Silen razvoj nogometu v Ameriki. Najpopularnejši šport v Ameriki je ostal kljub veliki konkurenci boksanja in drugih športov vendarle »foot-bale«. Samo od vojakov, ki so v Evropi, se je od dne premirja udeležilo tekme pri nogometu 1.335.732 mož. To vedo točno, zakaj v tem vodijo najnatanejšo statistiko. Naj pomislimo samo, koliko ljudi se je vdeležilo raznih tekem v Ameriki, ki pa niso seteti.

s Richepin in komisar. Laško francoski komite je pozval Richepina, da pride v Italijo in ima serijo predavanj. Richepin je odpotoval v Italijo preko Ventimiglie. Tu ga je ustavil komisar, ker se je njegov potni list glasil »preko Modene«. Zaman se je Richepin postavil in trdil, da je brezsmrtnik francoske akademije in da prihaja po narodnem francosko-italijanskem bratskem poslu. Moral je sesti zopet na vlak in se peljati preko Modene, kar ne pomeni nič manj, nego dva dni več potovanja. Pozneje so dogodek izvedeli, toda opravičilo ni izbrisalo iz pesnikovega spomina muke dvodnevne vožnje.

s Žena, soproga, gospa. Tri besede, ki imajo isti pomen, a vendar kak razloček je med njimi! Neki dovtipnež označuje ta razloček tako-le: Kdor se oženi iz ljubezni, tisti imenuje sebe moža in svojo zakonsko polovico ženo; kdor se oženi samo tako, da bi ga svet ne obsojal, samo zbok družabnega reda in zakonitih predpisov, ta je soprog in pravi, da ima sopro-

go; kdor se oženi, ker je prisiljen ali zaradi denarja ali domače udobnosti, ta nazivlje sebe gospoda, njo pa gospo. Mož ima zase ženo, za svet soprogo, za svoje znance in obiskovalce pa gospo. Žena skrbi za moža, soproga za gospodinjstvo, gospa pa za domačo čast. Bolnega moža oskrbuje žena, soproga ga samo včasih obiskuje, gospa pa vprašuje po kuharici, kako se gospod počuti. Na izprehod se hodi z ženo, s soprogo v družbe, z gospo se pa hodi v gledališča, se vozi na izlete ali v toplice. Žena dela, da ima mož manj skrbi, soproga napravi, da ima mož manj dolgov, gospa pa, da ima manj denarja. Po smrti plača za možem žena, soproga za njim žaluje, gospa pa nosi po njem žalost samo v črnih krilih in v črnem pajčolanu. Ko je mož še živ, ga ljubi žena, soproga čuti z njim, gospa pa ga samo spoštuje in čišta. Ali po smrti se ti kmalu zasuče: žena pozabi prej ali slej, soproga nima kaj pozabiti, a gospa gleda za novim ženitnom!

s Kako nastanejo imena. Katoliški duhovnik P. Jožef Fräs, misijonar v srednji Afriki, pripoveduje to-le: Znani angleški potovalec Henry Stanley je prišel na svojih potovanjih v srednji Afriki k veliki reki, ki se izliva v reko Kongo. Hotel je zvedeti od tam živčih zamorcev, kako se reka imenuje. Ob reki je bival divji rodu po imenu Lohali, ki so jedli človeško meso. Zato se ni mogel noben Stanleyevih spremljevalcev z njim zmeniti, skušali so, da bi se razumeli z burkami. Vprašali so angleški, kako se imenuje ta reka. Ker ga niso razumeli, so se divjaki drug drugega izpraševali: »Arivi-mini?« po naše: »Kaj hoče ta človek?« Stanley ni naprej izpraševal, ampak zadovoljen z odgovorom mirno v dnevnik zapisal: »Odkril sem veliko reko, ki se imenuje »Arivi-mini«. Kakor piše zgoraj imenovani misijonar, je ta reka pri svojem izlivu v Kongo široka 2 kilometra in pol ter 9 metrov globoka. Nje voda je črnkasta, dočim je Kongo sivorjav in traja precej dolgo, da se oboje ti dve barvi spojiti v vodi v enotno barvo.

s Friderik in razžaljenje. Pruskemu kralju Frideriku II. je rekel enkrat njegov minister, da neki berlinski meščan silovito zabavlja čez njega. »On govori o Vas samo kot o tiranu, despotu in tako naprej. Najbrže ima na Vaše Veličanstvo veliko piko.«

»Kdo je ta mož?«

»Imenuje se...«

»Ne vprašam, kako mu je ime,« reče kralj hitro, »to li je vse eno. Samo vedel bi rad, kaj je.«

»Berlinski meščan.«

»Tudi to me ne zanima. Samo to bi rad vedel, kakšna sredstva in kakšne pripomočke ima na razpolago. Ali lahko spravi skupaj armado dvestotisoč mož?«

»O, gotovo ne, saj je navaden zasebnik.«

»No, sedaj sem pa zopet pomirjen,« pravi kralj, smeja se. »Razumeli boste, če bi postavil ta človek, ki me gotovo nima rad, proti meni celo vojsko, da bi moral kaj ukreniti proti njemu. Ker je pa tako čisto brez moči, naj pa le mirno zabavlja naprej.«

Iz staroveških samostanskih kronik.
Normanski grof, po imenu Humfried, je podaril samostanu Preaux kmetijo. Pri izročitvi je primazal grof v pričo več ljudi in svojih dveh sinov mlajšemu precej krepko klobuto na lice, a še krepkejšo navzočemu mladeniču, ki je blizu njega stal. Tuji mladenič je bil še mlajši kakor njegov drugi sin. Ko se je tuji mladenič zaradi zaušnic hudoval, je dejal grof: Izmed vseh, kar jih je tu, si ti najmlajši, in boš vsekako med vsemi navzočimi najdalje živel in boš tedaj v dobi, ki jo nihče ne dočaka, priča, da sem danes poklonil posestvo v večno uživanje temu samostanu. V času renesance so se katoliški učenjaki pečali rajši s spisi starih poganskih pisateljev kakor s spisi cerkvenih učiteljev. Erazmus je pripovedoval o tem naslednji dovtip: Nekdo se je bahal: Decem annos consumpri in legendo Cicerone (deset let sem bral Cicerona), kar je nekdo blizu gozda razkladal, a odmev iz gozda se je glasil grški: one, one, kar pomeni, ti osel, osel! — Kancelar angleškega kralja Henrika II., bogoslovec in državnik, je bil tako čist značaj, da je mogel z mirno vestjo napisati v pismu svojemu kralju: »Ne spominjam se, da bi Vam bil kdaj napisal kako prilizovanje; enako tudi ne trgujem z oljem.

Zavest rastlin.

Marsikaj beremo o tem, učenjaki se pripravajo, ali imajo rastline sploh zavest ali ne. Vedno več je takih, ki jim jo pripisujejo, zlasti oni na jugu, kjer je rastlinsko življenje bolj bujno in opazovanje lažje. Zato so ravno laški in španski raziskovalci v tem oziru prvi. Dr. Teiro pravi, da je sicer res, da dosedaj še niso dobili nobenega aparata ali organa za živčno delovanje rastlin; a takih aparatov nimajo tudi prazivali ali protoci, pa nam vendar očitno dokazujejo svojo občutnost in zmožnost razlikovanja: Pravi: »Ali naj odrekamo »sramežljivi« mimozji, ki pri najmanjšem dotakljeju zapre svoje liste, sposobnost, da čuti svoje življenje in delovanje? Ali pa muhojedki Dioneji, ki tako hitro zapre svoja vrata, če se vsede kaka živalica na njene liste in jih odpre šele tedaj, če je živalico že prebavila?«

A to niso edini dokazi za čutno življenje rastlin. Predstavimo si samo divjo trto! Naslonimo jo na zid; dokler je v stiku z njim, rodi vse polno stranskih stebel poleg debla, da se opre nanj; kakor hitro pa zidne opore ni več, tedaj pa pošilja trlice v daljavo, da se opre na oddaljene predmete. Porabi pa pri tem vsa sredstva, žrtvuje sedaj kak cvet, sedaj kak list; in če pri nadaljnji rasti ne dobi nobene opore več v bližini, sicer zato ne preneha razvijati se naprej, a nič več ne proizvaja stranskih korenin in trt.

Če to ni zavest in čut, kaj naj pa bo?», kliče neki Francoz. Pa take ovijalne rastline niso zadovoljne z vsako oporo, izbirajo si jih, razlikujejo jih po barvi in po kakovostih. Tako opazujemo pri nekaterih, da dobro razlikujejo živečo oporo od mrtve; in če jim pristavimo še toliko kolov, ogibale se jih bodo vedno in bodo iskale oddaljenejši grm ali deblo, v katerih

je življenje. Ali pa vzemimo čisto navadno rastlino z gibljivim stebлом, ki ne rodi nobenih stranskih korenin in vej in se naravnost ovija okoli opore, ki jo dobi. Pustimo jo brez opore; ko je že dorastla, pa postavimo kak kol v njeno bližino, magari na nasprotno stran, kakor je cvetlično steblo in v precejšnji razdalji. Pri večjih zvončkih so poskusili z razdaljo enega koraka in celo dveh. In kaj se je zgodilo? Drugega dne je bila rastlina že ob opori, šla je s svojo glavo nazaj, obrnila se je in se ovila, dobila je oporo kljub razdalji in nasprotni smeri. Če kdo ne verjame, naj poskusi nanovo. Odloči naj rastlino od kola in naj jo zopet prepusti usodi na tleh. Drugi dan je ovijalka že zopet tam, odkoder smo jo pregnali. In to lahko ponavljamo kar naprej.

Potem pa kretanje, ko iščejo rastline luč. Kako hočemo to nazivati? Vzemimo grah in ga postavimo v ozek prostor, razsvetljen samo na eni strani. Kaj se bo zgodilo? Prosti pogoni, ki se ne oprijemajo, se bodo takoj obrnili proti temi, listi se bodo pa gnetli proti luči. Pa obrnimo lonec z rastlino kakor hočemo, zmiraj bomo opazovali isti pojav.

Luč pa povzroči še drugo in še bolj čudno gibanje. Zaprimo rastlino v temen prostor in napravimo blizu nje eno luknjo ali pa več, da pride lahko luč skozi. Takoj bo rastlina opazila te odprtine in bo silila svoje odrastke skozi nje proti luči. In če ji postavimo ovire nasproti, bo šla čez nje. In veš li, kaj napravi, če kak odrastek ne more do odprtine? Pripogne ga in ga stlači navzdol, zato da pride preko mrliča drugi do luči, krepkejši kakor prvi. In novi odrastek ima samo en cilj: priti hoče do odprtine, do luči.

Še lepši zgled, kako se rastlina bori za luč, je ta-le: Namesto da napravimo odprtino v isti višini kakor je rastlina, jo napravimo še višje, in kaj bomo videli? Rastlina bo krepkejšo pogonala kakor sicer, samo da pride do odprtine in s tem do luči. Dr. Teiro pravi: »Preteklo leto sem na ta način dosegel 93 centimetrov visoke krompirjeve rastline, neki grah pa je pogonil celo tri metre in 29 centimetrov visoke.« Naprej pa pravi: »Nič manjše niso težkoče, ki jih morajo in tudi najjo premagati rastline tedaj, ko iščejo hrano. Ob breževih Comskega jezera so nekatera drevesa, rastoča na skalah, in ne dobivajoč tam začetne hrane, poslala svoje korenine po skalah navzdol do rodovitne zemlje; tam so se utrdila, dočim so bile druge korenine, sedaj odveč, posvečene smrti.«

Ves svet je edin v tem, da je prizadevanje živali, ko iščejo hrano in se branijo, od njih samih odvisno, dočim rastlinam ne pripisujejo nobene proste volje, kar je vsekakor čudno.

Vsak, kdor ima odprte oči, lahko vidi, kako se znajo prilagoditi rastline spremenjenim razmeram in se privadijo ravno tako kakor živali. Aloa ima ploščnate liste, če raste v vlažni zemlji, a jih izdolbe v podobi kelha, kadar je na skalni zemlji. To, pa zato, da lažje sprejme in ohrani dežnico, ki ji mora služiti namesto vode talnice.

Dr. Teiro nam pripoveduje še več, govori nam o raznih rastlinam lastnih znakih, ki dokazujejo, da rastlina čuti in ima sponin. Če je rastlina občutljiva, jo moti in ustraši najlahnejši dotik, tudi hipni šum ali pa močen vonj! Požuri se uporabiti edino možno sredstvo, namreč da zapre liste. In če se dotaknemo le enega samega listka, vidimo vpliv že na veliko razdaljo, in zdi se nam, kakor bi šlo poročilo tudi k sosednim vejicam, na katerih se takoj zopet zaprejo listi.

Nesimo občutljivo rastlino v voz. Kakor hitro se ta začne premikati, povese ona svoje liste kakor ptiček, ki skrije v nevarnosti glavico pod peroti. Kmalu pa, ko vidi rastlina, da ni nič pokvarjena, spozna, da je bil njen strah neopravičen, in boječe in previdno odpre zopet kras svojih listov.

Vse to nas privede do premišljevanja in veliko naravoslovcev in filozofov misli še na višje življenje rastlin. Slavni angleški botanikar Smith pravi, da imajo rastline tudi čut, da se jim dobro godi, in drugi izvrstni učenjaki mu pritrjujejo.

Da nimajo živcev, to še ni noben dokaz, da nimajo rastline tudi razvitejšega življenja. Živci so organi čutov, rastline jih nimajo, zato tudi ne morejo čutiti, tako pravijo nekateri. Na to odgovarja Teiro: »Živci so pa obenem tudi organi premikanja; rastline jih nimajo, zato se tudi ne bi smele premikati; in vendar se premikajo, in sicer spretno in s preudarkom. Pač je čustveno življenje rastlin globoko pod našim, in to je tudi umevno, a spoznamo ga lahko v njegovih posameznostih in njegovem izražanju in mu moramo prisoditi tudi stopnje, in individualnosti in različnosti, kakršna sta pač posebnosti in življenje rastlin. Rastline čutijo bolj ali manj, ravnanje se v tem po življenju, premikanju, po dihalnih in prehranjevalnih zmožnostih.«

V soboto 3. in v nedeljo 4. boče v Zvonarski ulici številka 11, velika razprodaja raznega

pohišstva

kakor: kompletne postelje, nočne omarice, omare, ogledala, umivalne mize i. t. d.

Pri bolečinah, ki jih povzročajo

REVMATIZEM

podagra, ishias, bol v križu, nevralgija, otrpnenje vratu itd. priporočajo mnogi zdravniki Fellerjev bol otešujoči

Elsa-fluid

6 dvojnih ali 2 spec. steklen, 19 kron. Fellerjeve odvajalne, prebavo pospešujoče, tek urejujoče rabarbarske

Elsa-kroglice

6 škatljic 9 K 50 v. Edino prave pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elza trg št. 245 (Hrv. Zagorje). Omot in poštnina se računata posebej najceneje. Kdor naroči več ob enem, prihrani mnogo. VI.

Povest o dveh zdravnikih.

Francosko apisal Louis Uibach. Prestavil Pal.
(Dalje.)

Oče Céret je nagrbantil črvi in se vgriznil v ustnice. Tega pogreška ni mogel več popraviti. Od sedaj naprej bo imel vedno sodnika ob svoji strani.

»Preveč samoljuben si, sinko moj,« je rekel doktor s čudnim nasmehom; »bojiš se, da ti ne bi šel danes v škodo. Kakor hočeš! Jaz sem lojalen tovariš. Gospa Fouchy se dobro počuti, to je poglavitna stvar; pojdiva torej domov.«

In skoraj nekoliko s silo ga je prijel za roko in vlekel svojega sina, ki je neprestano omahoval in se spotikal, domov. In tam se mu je Louis hlastno in skoraj s studom izgrgal iz rok.

»Vročica te kuha, moj dobri Louis; ne pustim te iti samega v posteljo,« je rekel stari Céret z osladnim glasom. »Spremil te bom.«

In razpravil je svojega sina in ga spravil v posteljo; Louis je voljno storil vse, hotel, in je komaj še živel. Cel dan, večer in del noči je prečul stari pri njem; Louis je bleдел. Doktor je majal z glavo; a proti polnoči mu je potipal zilo in položil roko na čelo.

»Ne bo nič hudoga,« je zamrmral, »kriza je minila.«

Potem je šel spat. Kakor hitro je bil nam, se je pričel sramovati svoje slabosti.

»Mogoče bi bil storil bolje, če bi ne bil nikomur prizanesel, a ta mladič s svojimi dekliškimi očmi me je popolnoma zmešal. — Ne smem izgubljati časa!«

Nekaj minut pozneje je ugasnil luč in napravil primerno filozofsko opazko, kako nemumno je to, da ni mogoče človeškega življenja ravnotako upihiti kot luč.

VI.

PROTISTRUP.

Da se je v srcu mladega zdravnika zbudil strašen sum, ni bilo nič čudnega. Odkar se je vrnil domov, je pogosto opazoval in študiral bolezen bolnice; v tem oziru je bil prišel do tako popolnega, nemajnega prepričanja, da mu je ostala le alternativa, smatrati svojega očeta za nemnega ali za krivega. A cinizem starega Céreta ni bil še nikdar tako okreten in živahan kot sedaj; in po psihološkem fenomenu, ki ni nenavaden pri strastnih paravah, se je čutil Louis v svoji osuplosti vsled groznega materializma in strašne brezčutnosti svojega očeta primoranega verovati, da je stari sposoben vsakega moralnega greha. Jezá starega Céreta, njegovo obnašanje in nekoliko tudi neko notranje razodetje, vse to ga je pripeljalo na sled. A ko je stopil na to pot bolesti, se je zgrozil, in polastili so se ga mučni dvomi. Ne le znanstveni ugled njegovega očeta je postal dvomljiv, moral je celo svojega edinega prijatelja smatrati za zločinca, hudodelca, prezirajočega pravico in pravo. Kako globok padeč! Kako neozdravljiva rana! A kakor hitro je pričel iskati Louis povode temu zločinu, se je izgubil v brezštevilnih domnevah. Ko je zjutraj po onem prizoru

v parku, po onaj groznici noči čepri oč, je prvi trenutek se mislil, da je vse to le sanjal. Hotel je za očetomirski sum prositi odpuščanje; a ta prevara njegovega lastnega srca je izginila zelo hitro, in grozna resničnost z vsemi svojimi boji ga je zgrabila še silnejše kot prejšnji dan. Kaj naj stori? Očeta pripraviti v strah in ga prisiliti k umiku je bila njegova prva misel. Za izvršitev tega sklepa je bilo reba junškega poguma, a ravno to ga je vzpodbujalo.

»Ne bo si upal, kakor hitro bo videl, da vem vse,« je govoril, ko se je oblačil. »On zaničuje svet, a da bi jaz zaničeval njega, tega se bojim.«

In tako je stopil bled, a neizprosno odločno pred svojega očeta, ki se je ravno hotel vvesti na voz, da bi napravil svojo vsakdanjo pot.

»Rad bi govoril z vami, oče,« je slovesno izpregovoril.

»Ah, ali se zopet pričenjajo medicinske razprave?« je rečel se vprašal doktor.

Louis ni odgovoril. Šel je z očetom v kabinet, dobro vedoč, kako težka je njegova naloga in da najbrže ne bo imel toliko moči, da bi uklonil tega neizprosne starca. Vkljub temu je rekel, kakor hitro sta bila sama:

»Oče, prigodile so se stvari, o katerih nočem soditi, ki mi pa nalagajo resno dolžnost. Midva sva različnega mnenja v vprašanju o življenju in smrti. Gotovo bode odobraval, da zapustim to hišo, ker hočem zopet dobiti nazaj duševno prostost. Rad bi vas bil prepričal, a ni se mi posrečilo; tako mi preostaja le še nekaj, namreč — da z rešitvijo gospe Fouchy rešim tudi vas. Vaša znanost jo je obsodila (in Louis je posebno poudaril to besedo), moja vest jo hoče rešiti. Zato se nikar ne čudite, če me bode te našli na svojem potu.«

»Ka naj pomeni to vmešavanje? Kdo ti je to ukazal? Dokazal sem ti, da je moje zdravljenje...«

»Stojte, ljubi oče, čemu bi nadaljevala večerajšnji prepir, ki bi lahko oba izdall!«

»Kaj hočeš s tem reči?«

»Da imam jaz svoje skrivnosti, in vi svoje, in skrbeti morava, da jih obdrživa sama zase.«

»Torej mi očitno napoveš vojno?... Nikar, pusti me v miru, da napravim jaz; vrni se nazaj v Pariz in nikar ne zahtevaj vedeti, kaj sanja in dela za tebe mož, ki te ljubi in hoče le tvojo srečo.«

»Ne govorite mi o vaši ljubezni, moj oče; naj nastopi kratek odmor v najinem življenju. Bodiva nekaj časa tuja drug drugemu, ali bolje, kakor ste sami zasmehujoče rekli, kolega. Na dan moje zmage pa vas bom na kolenih prosil prijateljstva in ljubezni, česar tako potrebujem, do takrat pa mi odpustite, če bom dolžnost višje cenil od pokorščine.«

Louis je le s trudom izgovoril te besede; stari Céret ga je gledal napol z jezo, napol z nežnim občudovanjem. Ta strašni

človek je bil ponosen na tako plemenitega, neomadezevanega, živočutnega nasprotnika in je bridko obžaloval tisto svojo slabost, ki je povzročila neopogibni boj med njim in sinom.

»Če bi ne bil tvoj oče tudi očetomir, bi te poljubil, ti ubogi norček,« je odgovoril oče Céret, »kajti puntanje ti resnično zelo pristoja. A sedaj je dovolj otročarij. Jaz sem tvoj oče, tvoj gospod, tvoj predstojnik; drži korak, če mi hočeš slediti, ali pa pobegni nazaj v svoje šolo.«

»O mati, mati!« je vzkliknil Louis in komaj zadrževal ibtenje.

»Nisva govorila o tvoji materi, ampak o tvojem očetu, ki ga hočeš vtknuti ljudem pod zobe... Sam ne vem, kakšne ideje si si zabil v glavo; sploh se ni dobro s teboj šaliti. Od sedaj naprej bom pa tudi govoril s teboj popolnoma resno. Jaz sem odgovoren za svoje bolnike pred njihovimi družinami in pred svojo vestjo. In ti nisi ne eno ne drugo; ne govori torej o stvarih, ki jih ne poznaš, in potrpi nekoliko.«

»A če nočem čakati? Če iz gnusa pred samim seboj kaznujem v sebi sina, sina... če se usmrtilim!«

»S tem bi le dokazal, da je tudi med zdravnikih nekaj samomorilcev; dokazal pa ne bi, da nisem prav zdravil gospe Fouchy. Neumnež! Ali si mogoče domišljuješ, da si izpil čašo znanosti do dna? Kako veš, da sem v zmoti? S kakšno pravico me hočeš soditi, ti novopečeni šolarček? Bodi zadovoljen, rekrut, da vse drugo prevzame tvoj general!«

»O, ne govorite o znanosti!«

»Jaz nimam časa za pregovarjanje, sinko moj; če te veseli, lahko zvečer pogovor nadaljujeva.«

»Kam greste, ljubi oče?«

»K bolnikom, in čez grad se vrnem nazaj.«

»Tam se dobivala!«

»Samo poizkusil! Grofica bi se tvojega vznemirjenega obraza prestrašila. Ti bi mi kmalu pokvaril vse delo, če bi te pustil iti kamor bi hotel.«

»Oče, poslušajte,« je odgovoril Louis ki je čutil, kako gine v njem moč in trdna volja, »samo nekaj vas prosim. Dovolite mi le en dan... le en dan odloga! Ne hodite na grad; le en dan, en sam dan odloga! Da premišlim... danes zvečer bom gotovo pametnejši.«

»Ali ti je tako veliko ležeče na tem? Zopet sem preveč popustljiv! a naj bo danes ne pojdem na grad.«

»Ali prisežete?«

»Kaj! ali mi ne zaupaš?«

Ko je oče Céret tako govoril, se je najestetično, žalostno-smešno razkoračil.

»Zaupam vam in sem vam hvaležen,« je Louis žalostno izpregovoril.

Oče Céret je odšel.

Nekaj trenutkov pozneje je odpeljal voz iz dvorišča, in stari doktor se je še enkrat pripognil iz njega, ko se je peljal pod okni svoje sobe, da bi videl svojega sina in mu prijazno prikimal.

(Dalje.)

Izdajatelj konsorcij »Večernega lista.«

Odgovorni urednik Viktor Cenčič.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.